

Sygn. akt I NWW 18/21

POSTANOWIENIE

Dnia 11 maja 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mirosław Sadowski

w sprawie zażalenia obrońców Sędziego Sądu Okręgowego w K. B. M. na uchwałę Sądu Najwyższego z 12 października 2020 r., sygn. akt I DO 42/20, na skutek wniosku obrońców SSO B. M. o wyłączenie sędziów Sądu Najwyższego J. M., M. Ł. i P. Z. od orzekania w sprawie II DIZ 27/21/s wraz z wnioskiem o zawieszenie postępowania w przedmiocie wyłączenia sędziów od orzekania w sprawie, po rozpoznaniu na posiedzeniu bez udziału stron w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 11 maja 2021 r.,

- 1. oddała wniosek o zawieszenie postępowania w przedmiocie wniosku o wyłączenie sędziów od orzekania w sprawie;**
- 2. pozostawia wniosek o wyłączenie sędziów od orzekania bez rozpoznania.**

UZASADNIENIE

W dniu 23 lutego 2021 r., na posiedzeniu w sprawie zażalenia obrońców Sędziego Sądu Okręgowego w K. B. M. na uchwałę Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego z dnia 12 października 2020 r., I DO 42/20, zarejestrowanej pod sygnaturą II DIZ 27/21/s obrońca SSO B. M. złożył wniosek o wyłączenie sędziów orzekających w niniejszym składzie. W uzasadnieniu podniesiono zarzut możliwości braku zachowania niezależności Sądu, wynikającej, w odniesieniu do orzekających w tej chwili, z kompozycji Sądu oraz właściwości i cech, które zostały omówione w uchwale połączonych Izb Sądu Najwyższego ze stycznia 2020 r.

Obrońca podniósł, że wniosek o wyłączenie został w pierwszej części oparty na art. 26 ustawy o Sądzie Najwyższym i powinien zostać rozpoznany przez Izbę Kontroli.

Nadto obrońca wniósł o zawieszenie postępowania co do wniosku o wyłączenie na podstawie art. 22 k.p.k. w związku z tym, że przed TSUE zawisła sprawa o sygn. C-791/19. Obrońca wskazał, że wniosek o zawieszenie postępowania opiera się w całości na uzasadnieniu, które zostało jasno wyłożone w postanowieniu z dnia 4 listopada 2020 r. w sprawie o sygn. I NWW 72/20.

Obrońca podniósł, że orzekanie w tym składzie narusza zasadę bezstronności i czyni ten proces nierzetelnym.

Obrońca wniósł o dopuszczenie obrońców do udziału w sprawie rozpoznania wniosków, jeśli zostaną wyznaczone posiedzenia w tym zakresie.

Prokurator Prokuratury Krajowej, w odniesieniu do wniosku o wyłączenie sędziów składu orzekającego, stwierdził, że w ocenie oskarżenia nie zachodzą okoliczności podające w wątpliwość bezstronność osób wchodzących w skład Sądu, w związku z tym wniósł o nieuwzględnienie tego wniosku. W odniesieniu do wniosku o zawieszenie postępowania podniósł natomiast, iż nie zachodzi w ocenie oskarżenia żadna okoliczność uniemożliwiająca dalsze procedowanie w przedmiotowej sprawie. Okolicznością taką nie jest w ocenie oskarżenia zawisłość sprawy C-791/19, i wniósł o nieuwzględnienie tego wniosku. Nadto, co do wniosku o przekazanie do rozstrzygnięcia kwestii do Izby Kontroli, zdaniem oskarżenia właściwość II Wydziału Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego i jej zdolność do orzekania w tej konkretnej sprawie oraz dopuszczalność procedowania nie budzą żadnych wątpliwości oskarżenia, w związku z powyższym, wniósł o nieuwzględnienie tego trzeciego wniosku.

Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów poparł stanowisko prokuratora oraz stwierdził, że złożone wnioski wpisują się w opisaną w literaturze instytucję obstrukcji, bo pierwszy wniosek jest wnioskiem wadliwym, bo nie ma w polskiej procedurze karnej instytucji wyłączenia wszystkich sędziów. Przypomnę, co jest oczywiste, że wyłączony może być sędzia, który został „włączony”. Co do wyłączenia sędziego J. M., to w jego ocenie z tego oświadczenia nie wynika cokolwiek, co miałyby śladowy charakter braku bezstronności. Nadto w jego ocenie wniosek p. mecenasza nie jest wnioskiem o oznaczenie Sądu, a poprzez art.

128 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych prostym wnioskiem o stwierdzenie niewłaściwości i przekazanie sprawy właściwemu Sądowi. W jego ocenie, wnioski obrony to tylko element o charakterze obstrukcyjnym, których oczywistym celem jest spowodowanie nierozstrzygnięcia merytorycznego w zakresie złożonych środków odwoławczych.

Do akt sprawy w dniu 16 lutego 2021 r. zostało złożone przez SSN J. M. na podstawie jego zarządzenia pismo z dnia 16 lutego 2021 r. skierowane do Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Dyscyplinarnej SSN T. P., na ręce Przewodniczącego Wydziału SSN R. W., którego treść odpowiada złożonemu w dniu 22 lutego 2021 r. oświadczeniu.

Sąd Najwyższy postanowieniem z 23 lutego 2021 r., na podstawie art. 26 § 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz. U. 2021, poz. 154, dalej: u.SN), wniosek o wyłączenie sędziów Sądu Najwyższego J. M., M. Ł. i P. Z. w części opartej na argumentacji braku niezawisłości tych sędziów i braku niezależności sądu z ich udziałem, przekazał Prezesowi Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego, albowiem zgodnie z treścią powołanego przepisu ustawy do kompetencji tej Izby Sądu Najwyższego należy rozstrzygnięcie wniosków o wyłączenie sędziów lub o oznaczenie sądu opartych na powołanych przesłankach.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o zawieszenie postępowania należało oddalić.

Wniosek o wyłączenie od orzekania sędziów wyznaczonych do rozpoznania i rozstrzygnięcia sprawy: SSN J. M., SSN M. Ł. i SSN P. Z., oparty na art. 26 § 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, należało pozostawić bez rozpoznania.

Zgodnie z art. 26 § 2 u.SN do właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych należy rozpoznawanie wniosków lub oświadczeń dotyczących wyłączenia sędziego albo o oznaczenie sądu, przed którym ma się toczyć postępowanie, obejmujących zarzut braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego. Sąd rozpoznający sprawę przekazuje niezwłocznie wniosek

Prezesowi Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych celem nadania mu dalszego biegu na zasadach określonych w odrębnych przepisach. Przekazanie wniosku Prezesowi Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych nie wstrzymuje biegu toczącego się postępowania. Wobec braku regulacji szczególnej, do wniosków dotyczących wyłączenia sędziego, o których mowa w art. 26 § 2 u.SN, złożonych w postępowaniu karnym znajdują odpowiednie zastosowanie przepisy ogólne k.p.k., w tym regulujące instytucję wyłączenia sędziego (art. 40 i n. k.p.k.).

Zgodnie z art. 22 k.p.k. jeżeli zachodzi długotrwała przeszkoda uniemożliwiająca prowadzenie postępowania, a w szczególności jeżeli nie można ująć oskarżonego albo nie może on brać udziału w postępowaniu z powodu choroby psychicznej lub innej ciężkiej choroby, postępowanie zawiesza się na czas trwania przeszkody.

W wykonaniu postanowienia TSUE z dnia 8 kwietnia 2020 r., w sprawie C-791/19, zarządzeniem Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego nr 55/2020 z dnia 5 maja 2020 r. o wykonaniu postanowienia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 8 kwietnia 2020 r. o zastosowaniu środków tymczasowych w sprawie C-791/19 oraz o uchyleniu zarządzenia z dnia 20 kwietnia 2020 r.

Sprawy o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej lub tymczasowe aresztowanie sędziów, asesorów sądowych, prokuratorów i asesorów prokuratury nie są sprawami stricte dyscyplinarnymi. Tym samym, mając na względzie wykładnię literalną orzeczenia TSUE, należy uznać, iż zakres rozstrzygnięcia zawieszającego przepisy ustrojowe i kompetencyjne Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego (ograniczonego wyłącznie do „spraw dyscyplinarnych sędziów”) nie dotyczy kwestii rozpatrywanych przez Izbę Dyscyplinarną w przedmiotowej sprawie. Wskazać także należy, że orzeczenia TSUE - co do zasady - wywołują skutki na przyszłość. Analiza powyższego postanowienia, nie daje podstaw do stwierdzenia, że w tak ważkiej materii, jaką jest przestrzeń współpracy sądowej Państw Członkowskich, wyrok w sprawie C-791/19 będzie wywoływał skutki także z mocą wsteczną.

Wobec powyższego Sąd Najwyższy oddalił wniosek o zawieszenie postępowania w przedmiocie rozpoznania wniosku o wyłączenie sędziów od orzekania w niniejszej sprawie.

Zgodnie z art. 26 § 3 u.SN wniosek, o którym mowa w § 2, pozostawia się bez rozpoznania, jeżeli obejmuje ustalenie oraz ocenę zgodności z prawem powołania sędziego lub jego umocowania do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości. Powyższa regulacja wynika wprost z art. 179 Konstytucji RP, zgodnie z którym sędziowie są powoływani przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, na czas nieoznaczony. Znajduje także potwierdzenie w art. 29 § 1 u.SN Sędzią Sądu Najwyższego jest osoba powołana na to stanowisko przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, która złożyła ślubowanie wobec Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

Przywołany art. 26 § 3 u.SN wyznacza tym samym granicę, w jakiej Sąd Najwyższy bada zarzuty, o których mowa w art. 26 § 2 u.SN. Zarzuty te nie mogą dotyczyć oceny tego, czy dana osoba jest sędzią, a więc polegać na rozstrzygnięciu w przedmiocie przysługiwania osobie objętej wnioskiem statusu sędziowskiego. Ograniczenie to stanowi konsekwencję przewidzianej na poziomie konstytucyjnym procedury powoływania sędziów przez Prezydenta RP na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa (art. 179 Konstytucji) i wiąże się z rozstrzygnięciem przez ustawodawcę, że akt powołania stanowi podstawę prawno-konstytucyjnego stosunku łączącego osobę sędziego z Rzeczpospolitą Polską, który - jako taki - nie może być przedmiotem kontroli sądowej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 października 2019 r., I NOZP 2/19). O ile zatem istnieje sądowa kontrola uchwał Krajowej Rady Sądownictwa obejmujących rozstrzygnięcie w przedmiocie przedstawienia Prezydentowi RP wniosku o powołanie do pełnienia urzędu sędziego, realizowana przez Sąd Najwyższy (art. 44 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa, Dz.U. 2019, poz. 84 ze zm.), o tyle kontrola ta jest niedopuszczalna w odniesieniu do samego aktu powołania sędziego przez Prezydenta RP. Wyraźnie stwierdza to, korespondujący z art. 26 § 3 u.SN, art. 29 § 3 tejże ustawy, zgodnie z którym niedopuszczalne jest ustalanie lub ocena przez Sąd Najwyższy lub inny organ władzy zgodności z prawem powołania sędziego lub wynikającego z tego powołania uprawnienia do wykonywania zadań

z zakresu wymiaru sprawiedliwości. Jak już wspomniano powyżej, wskazane rozwiązania legislacyjne nie kreują nowych unormowań w obrębie polskiego systemu prawnego, gdyż mają one swoje źródło w Konstytucji RP. Podkreślić także należy, że w systemie prawa brak jest takiej normy prawnej, która upoważniałaby jednych sędziów do rozstrzygania o posiadaniu statusu sędziowskiego przez innych sędziów. Nie można tego rodzaju normy wywodzić z ogólnej kompetencji władzy sądowniczej do sprawowania wymiaru sprawiedliwości (art. 175 ust. 1 Konstytucji) ponieważ odnosi się ona nie tyle do sposobu realizowania tej funkcji, co raczej zmuszałaby do dokonywania - w ramach tego samego segmentu władzy - oceny przyznania kompetencji do jej wykonywania (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 15 października 2021 r., I NWW 84/20).

Obrońcy wskazali, że wniosek o wyłączenie od orzekania w sprawie opierają natreści uchwały Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r. (BSA I-4110-1/20, OSNC 2020, nr 4, poz. 34). Wyrokiem z 20 kwietnia 2020 r., U 2/20, Trybunał Konstytucyjny orzekł, że będąca podstawą wniosku uchwała składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. (BSA I-4110-1/20, OSNKW 2020, nr 2, poz. 7), zgodnie z którą sądy powszechne, wojskowe i Sąd Najwyższy mogą kontrolować i ograniczać prawo sędziego do orzekania wyłącznie w oparciu o fakt powołania sędziego przez Prezydenta RP na wniosek KRS, której członkowie będący sędziami zostali wybrani przez Sejm, a nie przez gremia sędziowskie, jest niezgodna z: a) art. 179, art. 144 ust. 3 pkt 17, art. 183 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 8 ust. 1, art. 7 i art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, b) art. 2 i art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (Dz.U. 2004, nr 90, poz. 864/30 ze zm.), c) art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz.U. 1993, nr 61, poz. 284 ze zm.). Skutkiem wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 20 kwietnia 2020 r. jest utrata - z dniem jego ogłoszenia (art. 190 ust. 3 Konstytucji RP) - mocy obowiązującej „norm prawnych, których treść pomieściła uchwała mająca moc zasady prawnej” (por. wyrok TK z 27 października 2010 r., K 10/08).

Wyrokiem z 2 czerwca 2020 r., P 13/19, Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 49 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. 2019, poz. 1460 ze zm.) w zakresie, w jakim dopuszcza rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego z powodu podniesienia okoliczności wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta RP na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, jest niezgodny z art. 179 Konstytucji RP. Z kolei wyrokiem z 4 marca 2020 r., P 22/19, Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 41 § 1 w związku z art. 42 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz.U. 2020, poz. 30), stosowany odpowiednio na podstawie art. 74¹ pkt 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz.U. 2020, poz. 75), w zakresie, w jakim dopuszcza rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego z powodu wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta RP na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, w skład której wchodzi sędziowie wybrani na podstawie art. 9a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz.U. 2019, poz. 84, 609, 730 i 914 oraz 2020, poz. 190), jest niezgodny z art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji RP. W konsekwencji doprowadziło to do ustalenia stanu prawnego, który pozostaje w sprzeczności ze stanowiskiem przyjętym w uchwale trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r. Zmiana stanu prawnego, na gruncie którego została podjęta uchwała powoduje, że również z tej przyczyny wykładnia tam przyjęta nie wiąże innych składów Sądu Najwyższego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 12 kwietnia 2021 r., I NZP 1/21).

Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne (art. 190 ust. 1 Konstytucji). Nadanie przez Konstytucję RP mocy powszechnie obowiązującej orzeczeniom Trybunału Konstytucyjnego oznacza, iż jest nimi związany także Sąd Najwyższy. Odnosi się to również do uchwały trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r.

Wobec powyższego nie ulega wątpliwości, że powołanie sędziego na urząd następuje bezpośrednio na podstawie Konstytucji RP, stanowi podstawę prawno-konstytucyjnego stosunku łączącego osobę sędziego z Rzeczpospolitą Polską, który nie może być przedmiotem kontroli sądowej.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 26 § 3 u.SN, pozostawił wniosek bez rozpoznania.